

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto . . . 6 for. 20 kr.
 „ pol leta . . . 3 „ 30 „
 „ četert leta . . . 1 „ 70 „

Po pošti:

Za celo leto . . . 7 for. 50 kr.
 „ pol leta . . . 3 „ 80 „
 „ četert leta . . . 2 „ „

SLOVENEK.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat, 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr., ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

Št. 64.

V Celovcu v sredo 23. avgusta 1865.

Tečaj I.

Kam pojdemo: na Dunaj ali v Frankobrod?

Ves svet se je smejal, ko je nekdanji državni minister velike Nemčije, g. Šmerling, pri obletnici dunajskega vseučilišča napil na zdravje nemške edinosti in klical: „Živio frankobrodski parlament!“ Smejali smo se tudi mi, pa vendar se nam je nekako čudno zdelo, da se ta mož, ki je ravno kar pred celim svetom tako fiasco naredil, v kak kotič ne skrije in prav na tihoma svojih političnih grehov ne premišljuje. Komej smo bili dobili v resnici avstrijsko ministerstvo, kteremu je pred vsem drugim za Avstrijo mar, — glej! povzdigne spet predsednik naše najviše državne sodnije, znani nemški sanjač Šmerling, svoj glas in verže med avstrijske narode tisto misel in tisto vprašanje, ki je že toliko vihra po Avstriji napravilo. Komej so se avstrijski narodi pomirili, komej boljših in srečnejših časov za Avstrijo si pričakovali, glej, že spet zadoni: „Živio frankobrodski parlament!“ Kaj neki pomenja to? Tako smo si mislili, čudili se, zraven pa tudi žalovali in se bali — za prihodnost naše Avstrije.

Da se nismo bali zastoj, da naš strah prazen ni bil, priča nam to, kar se ravno kar godi. Vladini časniki so Šmerlingovo napitnico donašali, molčali in molče jo poterjevali. Drugi nemški časniki so se sicer Šmerlingu posmehovali, pa ne zavoljo njegove napitnice, timveč zavoljo njega, da ravno on, ki jo je moral l. 1848 iz Frankobroda tako sramotno potegniti — žlobodra in napiva o nemške edinosti. Da, „Reform“ je celó priterdila, da ta misel o frankobrodskem parlamentu mora prej ali slej v življenje stopiti! Tako delajo Nemci in k njim so pritegnili tudi Madjari. Ravno tako kakor leta 1848. Nemci in Madjari svojih pravic še nišo pozabili in narodne ravno-

pravnosti se še niso naučili. Spet mislijo našo Avstrijo na dva kosa raztergati in gospodovati nad Slavjani in drugimi narodi: Dualizem je zdaj očitno oklican.

Baron Eötvös v svojem časniku „Politikai Hetilap“ piše, „da ne ve drugega pota, po kterem bi se moglo nemško vprašanje srečno rešiti, nego je ta, da se napravi za vseobčne nemške zadeve nemšk državni zbor, v kterem bi se o teh zadevah posvetovali in jih reševali poslanci nemškega naroda. Tega nemškega državnega zbora, ki bode nemškim deželam postave narejal, pa si ne moremo drugači misliti, kakor tako, da v njem svoje mesto najdejo tudi tiste avstrijske dežele, ki po narodnosti in po sedanjem evropskem državnem pravu spadajo kot bistven del k nemški državi.“ To mislijo in hočejo Madjari, — ravno ta celi Eötvösov sestavek pa je tudi prinesla vladina „Klagenfurterica“ in ni pristavila zoper njega nobene besedice.

Bog večni vé, kaj nas Slovane torej še čaka! Spet moramo prašati, kakor leta 1848: „Kam pojdemo: na Dunaj ali v Frankobrod?“ Slovenci pa bomo spet kakor leta 1848 enoglasno zaklicali: „Mi v Frankobrodu nimamo ničesar opraviti, mi gremo na Dunaj!“

Na Dunaj nas vleče naše cesarju in domovini zvesto udano serce. Že sto in sto let spadajo slovenske dežele k avstrijske državi in stoje pod mogočnim žezlom preslavne habsburške rodovine. Sto in stokrat so naši slovenski sinovi za cesarski prestol in državo našo prelivali svojo kerv in darovali svoje življenje. Kaj bomo torej hodili v Frankobrod, kjer si bojo — Bog ve koga in morebiti še celo nobenega — za cesarja svoje izmišljene Velikonemčije še le iskali in volili. Mi Slovenci imamo cesarja, imamo domovino: to nas vleče na

Dunaj in hočemo cesarja in domovino braniti do poslednje kapljice.

Na Dunaj nas vleče naše ustavno in svobodno serce. Tam smo dobili 20. oktobra 1860 zlato knjigo, v kterej nam presvitli cesar zagotavlja vse ustavne svobode in pravice, naš jezik in našo narodnost. Kaj nam misli podati frankobrodski parlament, že vemo od leta 1848; kajti vsaka postava njegova se začneja z besedami: „Vsak Nemec ima pravico itd.“ to hoče reči: „Nemcem vse, unim pa — figo!“ zatorej gremo na Dunaj, kjer so nam zagotovljene vse ustavne pravice in svobode.

Na Dunaj nas vleče naše slavjansko serce. Previdnost božja je 18 milijonov Slovanov združila in zvezala v enej državi. Res da so nas Slovane dozdej ločile razne okoliščine, da se nismo ljubili in podpirali po bratovsko, ja, da se še celo poznali nismo! Slovanska sloga in vzajemnost se pa oživlja bolj in bolj in eden pas prave in serčne ljubezni objema sinove ene in iste matere. Na Dunaju se bojo shajali in posvetovali o državnih zadevah poslanci raznih slovanskih plemen in eden drugemu branili ustavne pravice. V Frankobrodu bi sedeli med ptujci, — na Dunaju sedimo med svojimi sorodnimi brati, zatorej gremo na Dunaj.

Na Dunaj nas vleče naša posvetna sreča in materialni dobiček. Na Nemškem in iz Nemškega nam ne cvetijo nobene rožice. Da se nam godi naše dni tako terda, izvira med drugimi vzroki tudi iz naše dozdanje nemške politike. Poprašajmo trgovce, fužinarje, obertnike in rokodelce; kupčijske, obertniške in rokodelske zbornice so svoje pritožbe visokej vladi že večkrat naznanjale. Naša sreča in boljša prihodnost sije nam proti jutru, tam kjer solnce iz za gor priplava, kamor vse naše

Besednik.

O Kerškem knezoškofijskem vprašanju zastran cerkvenega petja.

Spisal Z.

Stvar, o kateri mi je pisati, res bolj spada v polje „Učiteljskega tovarša“. Ali ker je „Slovenec“ sam novico tega vprašanja prinesel in dopisnik od Dravberdca nekaj vzrokov, zakaj da ljudstvo pri Božji službi več ne poje, navaja, naj še meni „Slovenec“ dovoli, da o tem nekoliko besed spregovorim. Govoril jih bodem brez ovinkov, ki naj bi se v dotičnem kraju v resen preudarek vzele.

Na mesto vprašanja: Zakaj ljudstvo po cerkvi ne poje? — bi jaz vprašal: Zakaj tudi pevci ali pevke, ki so vendar izmed tistih izbrani, ki imajo za petje veselje in sluh, po veliko krajih tako pojó, kakor da bi bilo petje nalašč ubogim ušesom za terpež? Na to odgovor dati ni ravno težavno; pa naj ne zamerijo gg. organisti, ako ta krivda največ nanje leti, ker tudi oni imajo svoje izgovore. Da od samoukov in mojstrovskaz ne govorim, uči nas že sploh skušnja, da iz muzikalnih šol le malokteri toliko

spretnosti prinese, kolikor je je za ta posel potreba, ako hoče v cerkvenem duhu peti in orglati, ne pa v posvetnem slavopuhu kričati in po manualu biti. Velik pogrešek v tem, ako je res, česar sem slišal, je ta, da ti gospodje še celo o tej važni reči v šolah nikakoršne preskušnje *) nimajo! Potem ni čuda, ako na deželi službo dobé, da marsikteremu ni več mar se v tem dan na dan vaditi, (in kdo te potrebe ne spozna?) marveč položí malo culico umazanijh nemških šolskih not pod klop, rekši, da za kmeta še preveč zna, in mu za borno plačilo, kakoršno od orgljanja dobiva, tudi ni potrebe več znati, ne se uriti ne se s pevskimi ukvarjati. Takšnega novega organista, ker še vsak z novimi pesmami pride, ne le ljudstvo v petju ne more spremljati, ampak ga tudi navadne pevke kmali popusté, češ, da ima „svoje viže“, in se od njega ne morejo nič naučiti. K temu pa še pogostna preseljevanja ubozih organistov dosti pripomorejo. Komaj se ga ljudstvo leto in dan malo privadi, že mu dojde pod konzistorijalnim pečatom, naj pobere svoja kopita in gre s trebuhom za krnkom. — To je hudo!

So pa tudi, mili Bog! take službe, da mladi učitelj nima nikake sedanjim oko-

liščinam primerne plače, in naj ima še tako dobre lastnosti in najboljšo voljo, v svojih opravilih se vaditi, vendar mu to ni mogoče, ker si nima s čim glasovira omisliti, ne pomožnih knjig in not kupovati. Naravni nasledek tega je, da pride s časom ob vse veselje in zapade v neko dušno letargijo, misleč si po pravici: Saj tako vsemu kaj ne morem!

Na dalje je pri tem zopet druga nadloga. „Otroci tega sveta so namreč razumniši, kakor otroci luči v svojem rodu“. Ti so pri nastopu svoje službe nekaj časa vsaj na videz delavni, marljivi in pod klobukom celo najboljši prijatli in lizači svojih gg. predstojnikov in nadzornikov, dokler zalezejo, česar želé. To pa je: da po njihovem prizadetju dobe stanovitno službo, morebiti postanejo še celo „izgledni učitelji“ in druge zveri. Sedaj pa jim zraste greben, češ: Mi smo mi; kdo mi kaj more? Tako si v svoji termi in prenapeti domišljiji od svoje visokosti in prevzvišenosti ne dajo od nikogar ne besedice več dopovedati. — Vnemarnost v šoli in v cerkvi, bodi si pri poduku v šolskih predmetih, ali v petju in orgljanju, je neogibljev nasledek ter propad slehernega napredka.

So pa tudi marsikterokrat gg. duhovniki propadlosti cerkvenega petja sami krivi, ker

*) V Celovcu delajo pripravniki tudi iz orgljanja skušnja.

reke tekajo in naše pridelke in izdelke vzijo. Vse to nas vleče na Dunaj.

Kaj nas pa vleče v Frankobrod? Baron Eötvös pravi: Naše narodne zadeve, po narodnosti spadamo v nemško državo! Ali mar b. Eötvös ne ve, da je v predlitavskih deželah med 22 milijoni le 6 milijonov Nemcev? Po katerem pravilu šteje in sili nemške prebivalce v veliko edino nemško državo? — Dalje terdi b. Eötvös, da „po sedanjem evropskem državnem pravu“ delajo naše države bistven del nemške države. Ali mar b. Eötvös ne ve, da je pismo „o nemški zvezi“ že tolikrat pretergano, da ga skorej ni več in da je od leta 1815 že marsikaj novega po svetu? Ali mar b. Eötvös ne ve, da se je to „pismo o nemški zvezi“ napravilo brez narodov in ali je torej prav, da ravno on, Madjar, ki po vsej pravici tako močno povdarjajo prislovico: „Nil de nobis sine nobis“? — da ravno b. Eötvös kliče na pomoč absolutično, ostarelo „Bundesakte“? Ali mar b. Eötvös ne ve, kaj pravi o nemški zvezi tako imenovana pogodba: „Wiener-schluss-Akte“ §. 2 pravi: „Dieser Verein (deutscher Bund) besteht in seinem Innern als eine Gemeinschaft selbständiger, unter sich unabhängiger Staaten itd.“ Ali pa ostane Avstrija samostojna in neodvisna država, če dobiva svoje postave od Frankobroda, če cesar postane nek suzeren nemškega vladarja? Ali mar b. Eötvös ne premišljuje, kaj se zgodi z Avstrijo, če tudi Slovani začno sanjati in govoriti od edine velike slovanske države, ki obsega 80 milijonov duš? Kaj neki bode po tem z našimi Italijani? Kar se Nemcem dopušča, ne sme se prepovedovati tudi drugim narodom: Slovanom, Italijanom in Romanom ne. Naj nam po tem b. Eötvös pove, kje je Avstrija? Mi Slovenci in Slovani sploh smo za edino, neodvisno in mogočno Avstrijo in presvitlo habsburško rodovino. Zato smo že leta 1848 le nevoljni in le prisiljeni volili svoje poslance v Frankobrod, nekteri pa se še prisiliti niso dali. Leta 1865 pa ne gremo na noben način v Frankobrod, temuč naš pot je na Dunaj! — To je misel vseh avstrijskih Slovanov in za njo bomo stali vsi kakor en mož, in ravno ta naša sloga je in bo tudi naša zmaga!

Avstrijsko cesarstvo.

Dežele niže-avstrijske.

Iz Dunaja Δ▽ (Komisije za finančine zadeve; — Helfert in Meczery). Na predlog državnega ministra Belcredi-ja

se jih veliko za petje ne peča, in jim je vse od kraja dobro in pravo, kakor se orlaži, cvili, čivka ali dère. Vedel sem na sloveči fari za g. župnika, — Bog mu daj dobro, naj bi bil na unem svetu drugačnih misli! — ki mi je pri neki priliki, ko sem ga opominjal, naj g. učitelja v tem kaj spodbada, na lastna ušesa rekel: „Jaz imam pa še najrajše, ako je pri Božji službi vse tiho; tihota zdi se mi najveličestniša!“ Misli sem si svojo; vendar sem mu svetoval, ako je temu tako, je najbolj prav, ako orgle za vselej iz cerkve odpravi in njih prostor za cerkvene stole porabi, da bodo ljudje še lagljeji dremali, in bo to tudi cerkvi enmalo dohodkov več nanašalo. — Tako je vsaka reč — de gustibus — vsaka usta imajo svoj slaj, kakor vsake oči svojega malarja!

Naposled moramo še vedeti, da kakor ima slovensko ljudstvo sploh veselje za petje, vendar mu v tem celó pravega okusa manjka, in Sisifovega terpeža biselotilubogi učnik, ki bi jim ga hotel še za cerkev piliti. Verh tega praktična stran te skušnje v tem obstaja, da danes Slovenci najrajše pojó pri — poliču; v cerkvi se pa sramujejo, da je joj! Tudi so cerkvene pesmi, brez ozira na dobrovoljke ali še celo na umazanke, kakoršnih ljudstvo največ zna, gledé na jezik, logiko, merilo, stike in višo pesniško

je presvitli cesar sklical posebno komisijo, ktera naj prevdarja, kako bi se mogle naše finančine zadeve zboljšati, posebro kako bi se dalo pri vojaških potrebah kaj prihraniti. Schmerlingovci so strašen hrup zagnali, da je zdaj že djano po državnem zboru in vsej ustavi (konstituciji). Mi se pa tega ne bojimo; da nam ustava ostane na vselej, za to nam je zastava — cesarska beseda, ktera je po oktoberskej diplomii nepreklicljiva. Da pa takega državnega zbora ne dobimo, kakor smo ga imeli, bodi Bogu in presvitlemu cesarju večna hvala! Dobili pa bomo državno starešinstvo iz vseh deželnih skupin, in to bode vseobčne zadeve cele države obravnovalo. Temu starešinstvu imenovana komisija potrebne predloge napravlja in tako pod ramo sega. Ravno tako hvalimo tudi komisijo, ktera se pod predsedništvom žl. Savenau-a posvetuje, kako bi se davki prenauredili in, kolikor koli je mogoče, tudi znižali. Prav veselo je vse po Dunaju in tudi drugod, da se bode sitna užitnina (Verzeh-rungsteuer) prenauredila tako, da ljudem to ne bode toliko sitnosti napravljalo in da zraven finančine straže ne bode toliko treba. Naj le kričijo nemški časniki zoper novo ministerstvo; kar se dozda godi, je vse hvala vredno.

Kar bode posebno nas Slovane veselilo, je to, da je Belcredi k sebi poklical dr. Aleksandra Helferta, ki je zdaj v poslednjih letih kaj imenitnih knjig spisal zastran narodne ravnopravnosti po šolah in prave avstrijske politike. Menda ne motim se, ako povem, da so nekdaj „Stimmen aus Inner-österreich“ veliko lepih reči iz Helfertovih spisov donašale in serčno željo izrekle, naj se šole po Slovenskem v tem duhu uravnajo. Ako naše šole temu gospodu pridejo v roke, svobodno se veselimo: Nemškariji po šolah bode konec!

Pa samó veselih novic Vam že ne smem pisati: naznanjati moram tudi žalostne in grenke. Deželni poglavar Strassoldo je že penzioniran in na mesto njegovo pride baron Meczery, — štajerski Slovenci imajo torej spet deželnega poglavarja, s katerim prosti Slovenec v svojem jeziku ne bode mogel govoriti. Mislimo, da Belcredi tega nam Slovincem ni storil iz hude volje, timveč da drugači biti ni moglo in upamo, da bode novi deželni poglavar delal v duhu novega ministerstva.

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Cesarjev rojstni dan; — o kmetijski razstavi kaj). Rojstni dan našega presvitlega cesarja se je slavno obhajal. Že predvečer 17. so tri vo-

jaške muzike po mestu igrale, 18. pa so imeli vojaki ob osmih slovesno sv. mašo na ledini blizu št. Jurja, — ob 10. pa so sami knezoškof veliko mašo peli v stolni cerkvi, po sv. maši pa „Te deum laudamus“. Na kmetih se je pa 20., to je prihodnjo nedeljo, po vseh farnih cerkvah ravno taka slovesnost obhajala. Bog usliši naše serčne prošnje, živi in razsvetljuje svitlega cesarja Franca Jožeta! — Čas za razstavo se zmiraj bolj bliža, vendar pa ni nič čuti, ali bo dotični odbor za Slovence kaj poskerbel, — ali kaj? V Mariboru bode pač lepša in na vse strani koristnejša razstava, ker bodo vse storili, da jo bodo tudi Slovenci obiskovati in kaj hasni od nje dobiti zamogli. Tukajšnjim družbinim pervakom pa menda ni za drugega mar, kakor za službe in nemščino. Potlej pač ni nič čuda, če nihče od kmetijske družbe nikjer nobene koristi ne ugleda! —

Iz Pliberka. (Še nekaj o g. adjunkt u Deklevu). M. T. — Dopisnik iz Pliberškega kantona g. Z. je nam Pliberčanom prav iz srca govoril, česar je o g. Deklevu omenil. Tudi mi povdarjamo to besedo in želimo, da bi g. Dekleva pri razsodbi visokega ministerstva več priznanja za svoje zasluge našel, kakor mu ga je tukaj došlo. Znano nam je, da je g. Dekleva za tukajšnji notarjat prošnjo vložil. Res bi bil kot bilježnik na svojem pravem mestu, kajti je mož priljudne obnaše, ki vé s kmeti potrpljenje imeti in jim njihove zadeve po domače razjasnovati, da jih tako prihodnje škode obvaruje in da po takem prepričanju sami od sebe od nepotrebnih pravn odstopijo. Mislim, da je to prav v Belcreditovem smislu, ki ne želi veliko in pa praznih pisarij. Tudi je g. Dekleva v vseh pisarnih rečeh silno vesten in natančen, kar mu je gotovo k sedanjemu nesreči veliko pripomoglo, ker je moral veliko časa potratiti; se torej vsled tega kmetom ni bati, da bi le njihove volne, ne pa tudi njih prida ne zahteval. Zato bi mi g. Deklevata visoki vladi kot bilježnika (notarja) z dobro vestjo priporočili.

Iz Ljubljane. (Veseli napredek zastran slovenščine. — Košek voščil.) V različnih zadevah se je pri nas že marsiktero napačno ravnanje predrugačilo, marsiktera koristna naprava vpeljala; paziti se je tudi začelo na nepotrebno plačo mnogoverstnih stroškov. V teh zadevah moramo posebno opomniti tukajšnje tergovske zbornice; mesto nekdanjih kimovcev se v nji nahaja marsikteri mož bistrega uma in praktičnega vedenja. Da druge prezremo,

naj bijih učili kake proste ure v vsakdanji, in jih ponavljali in gladili v nedeljski šoli. Zraven Riharjevih privzele bi se lahko še druge, ki naj bi jih poseben odbor za to odločil. Tako bi vsak vedel, česa da mu je treba znati in česa se mu držati, in kaj lepo bi bilo, ako bi se po vseh slovenskih katoliških okrajinah povsod, kolikor mogoče, spodbudljive pesmi prepevale; kajti edinosti je tudi tu želeli. Tako bi se lahko staro, kar je dobrega, ohranilo, pa tudi novo, kolikor je boljšega, vpeljalo. Od mojstrov-skaz, bodi si po pesmah ali melodijah zatroseno, pa bi se sčasom odpravilo.

Da bi se pa vse to na tanko spolnovalo, nad tem naj bi čuli gg. farni predstojniki, ne kakor bi se ravno njim poljubilo, ampak po gotovih predpisih visokega nadzorništva. Ukazalo naj bi se jim, dokler plače gg. učiteljev tako pod nič ostajajo, naj bi si vsaka farna cerkev zgoraj omenjeno izbirko pesem in melodij v last kupila, ki naj bi pri njenem zalogu ostala in slehernemu na novo prišlemu organistu v porabo in vodilo služila.

Potem naj bi pa tudi viši in predpostavljani — tandem aliquando! — po tolikem tarnjanju, ki se je ta leta po pravici godilo, gledali, da bi se učiteljem, ki so večidel ob

ne moremo si kaj, da ravnanje g. Horaka javno pohvalimo; tudi obnašanje našega mestnega odbora se nam vedno bolj in bolj dopada. Gospodje so začeli ustrezati željam slovenskega naroda in nadjamo se, da se bode kmalo tukaj pri skupščinah v domačem jeziku pomenkovalo. Že je dobil naš deželni glavar, gospod baron Codelli, diplomu čestnega meščanstva v slovenskem jeziku, tudi adresa ali pismo na državnega ministra grofa Belcredija se bo slovenska napravila. Županov nasvet je bil enoglasno sprejet, samo dva znana uradnika, gg. Brolih in Schöppel, nista zanj glasovala, kar tudi nekaj pomenja! V tem napredku narodnega ravnanja imaš tudi ti, dragi „Slovenec!“ nekaj zasluge; le naprej, mnogih kakor si še od Tebe pričakujemo.

Kakor pa naša trgovska zbornica in mestni odbor napreduje, bi bilo pa tudi še drugod velikih preuredb treba. V tej zadevi se posebno premalo gleda na našega kmeta iz bližnje okolice. Če ima on v kaki pisarnici kaj opraviti, pošiljajo ga uradi resnično od Poncija do Pilata, ako posebno dobro v mestu znan ni, pripeti se, da pride k politični okrajni gosposki in razodene svojo željo, — od tod pa ga pošljejo k deželnemu ali mestnemu sodstvu ali k davkariji, ali pa še kam drugam: on poprašuje tu in tam, in pride čez dolgo časa v pisarnico nazaj, pa tu se mu zopet dostikrat kam drugam svetuje, ali pa ga na prvo mesto nazaj pošljejo. Da bi se v teh zadevah veliko lahko predrugačilo, zraven pa bi se še marsikak goldinarček prihranilo, je jasno ko beli dan. Da od drugih uradnih molčimo, moramo vendarle opomniti, da bi se vsaj okrajna politična gosposka preselila imela, ker država nima proti hišnemu gospodarju zaradi stanovanja na več let pogodbe. Mi mislimo, da ni treba državi skrbeti za stanovanje služabnikom, katerim ga nikdar zagotovila ni; če kak viši uradnik zase služabnika pri sebi imeti hoče, ali če se hoče darežljivega pokazati, naj odpre svoj žep in naj ne naklada državi nepotrebnih stroškov. Nikakor ne razumevamo, kako je to, da visoka deželna vlada tej gosposki za nabiro vojaških novincev vsako leto v kakšnem poslopiju najemščino plačuje, če ravno ima v svojem stanovanju več kakor potrebnih prostorov. Mi mislimo, da bi nobenega človeka, tudi celó plemenitega stanú ne, božjast ne zavila, če bi ktereга fanta zaukati slišal. Naša država je začela gledati, kako stroške ponižati; naj bi se tedaj tudi tukaj kaj predrugačilo! Mi mislimo, da bi bilo državi in tudi našemu kmetu ustrezno, ako bi se politična gosposka v Krizanke preselila; zanjo bi bilo v stanovanju, sedaj najtem od dveh bilježnikov, zdatno in tudi posameznim uradom ustrezno, ker bi se lahko marsikaka reč prav po kratki poti opraviti dala, kmetu bi se pa popraševanje in hoja po mestu sem ter tje prihranila. Še moramo pristaviti, da mislimo, da bi se ravno pri tej gosposki tudi s pomajšanjem množine uradnikov, posebno pa služabnikov, kaj prihraniti moglo, toda o tej reči ne več, visoka vlada bo to sama previdela.

Končaje naše sporočilo naj omenimo še od naših uradnikov kaj in priterdimo, da so za njih stan preslabo plačani, priznaje pa tudi, da jih je mnogo preveč; kajti nahaja se jih mnogo, ki si se stranskim poslom več prislužijo, kakor ko cesarski uradniki; nahajajo se gospodje, ki si na tej poti več prislužijo, nego kak odvetnik; poznamo tudi gospoda, ki si se samimi napisami toliko prislužijo, da je celó zadnje londonsko razstavo obiskati mogel. Če se jim pa to dovoli, naj vsaj od svojega prislužka tudi davke plačujejo, kakor jih plačevati mora revni kmečki čevljarček, ki si na dan komaj kakih 50 krajcarjev prisluži. Naj se zgodi vsakemu pravica! —

Iz Celja. V nedeljo 20. avgusta. B. — Sinoči so zapeli naši čitavničarji prečastitemu gospodu dr. Štefanu Kočevarju, ljubljencu našemu in očetu vsega slovenskega življenja v Celju, vne prelepih domačih pesem in mestna godba zadržala mu je nekoliko prekrasnih slovenskih melodij v slavno mu godovno, katero danes obhajamo. Drevo napravi čitavnica tudi g. dr. Kočevarju, predsedniku svojemu, na čast družbino veselico. Gotovo je današnji dan srčna želja in molitev vseh celjskih rodoljubov: da nam ljubi Bog našega preljubljenega očeta še mnogo, mnogo let ohrani! — in kedar mu drevo napijemo zdravico, vskliknili bodo gotovo vsi iz najdaljših globin udanih mu src: Mnogaja leta!

Pri tej priložnosti ne moremo inace, da ne omenimo srčne žalosti, ki se nas je polastila, ko smo čuli, da je g. dr. Kočevar iz mestnega svetovavstva našega stopil, tem bolj, ker je ondi on skorej edini stebel bil, na ktereга so se naslanjali celjski Slovenci in na katerem so se odbijali sovražni naskoki protivev naših. Vendar pa mislimo, da, kar je storil toli premišljen in pameten mož, ni napeno storjeno. Dokler je razsajala burja, stal je neomahljivo za nas, zdaj pa, ko se je zopet vse poleglo, ni hotel biti več drugim na potu. Prepričani smo pa, da, kedar zopet kliče mati Slovenija, bode g. dr. Kočevar prvi dvignil „uma svitle meče“ v njen blagor in to nas tolaži. Slava takim možakom!

Iz Štajerskega. 12. avg. (Občni zbor ljublj. čitavnice. Boncontenti in malkontenti.) Tehtne in resnične besede, ki jih je spisal g. K. iz Štajerskega zastran razprtij v ljubljanski narodni čitavnici, bile so prav iz srca govorjene vsakemu slovenskemu rodoljubi. Če je že vsak prepričan med domačini žalosten prigodek za vso domovino in zavira narodnemu napredku, mnogo britkeje je pa še, če v ljubljanskem mestu, na katerem vsa Slovenija gleda, če v najimennitnejšem narodnem društvu ljubljanskem se godijo take reči. Zato smo se nadjali, da se bodo razkačeni duhovi vsaj nekaj pomirili in da se bode po občnem zboru spet sloga vernila v hudo vznemirjeno društvo. Tem više presunilo nas je pa sporočilo o občnem zboru, ki ga nam priobčujejo „Novice.“ Kaj takega res nismo dočakovali in tudi še nismo doživeli v nobenem narodnem društvu. Ne govorim o sklepah, sprejetih po g. Svetčevem nasvetu. Ljubljancem gotovo najboljše vedó, ali se res nikjer ne dobi bolj primerno stanovanje za čitavnico, nego je dozdanje. In če ni dobiti drugega stanovanja, potem ni čuda, da čitavnica svojo zadovoljnost z g. Sovanovim stanovanščem izreče. Sicer so napake tega stanovanščica, ki jih je „dopisun“

iz Ljubljane popisal, res velike in se ne dajo tajiti, a kaj se če, sila kola lomi! Ne čudimo se temu, da društvo obžaluje, da se je ta reč raznašala po časnikih, če tudi je naša misel, da so časniki ravno zato vstvarjeni, da se v njih razodevajo razna mnenja in tako razjasnujejo stvari. Čudimo se le temu in kaj takega bi nikakor ne verjeli, če bi tega z lastnimi očmi ne brali v „Novicah,“ da „Novice“ same svetujejo nasprotnikom, naj stopijo iz društva, in da je domoljubni gospod Sovan poročil, *) da on plača letnino za vse, ki kot „malkontenti,“ stopijo iz čitavnice. Je li mogoče, da domorodec kaj takega nasvetuje? Ali ni to najhujše posiljenje, kakoršnega Slovenci še v nemških društvih nikjer niso trpeli? Če ne greš z večino in se predrzneš nasprotovati, hajdi ven s teboj iz društva, oponentov mi nikakor ne moremo trpeti! Po tem takem, če večina manjšino koj iz društva izpaha, mora se ve da nehati vsaka opozicija, nehati pa tudi mora vsako društvo. Zakaj brez nasprotovanja ni obstanka, še manj pa napredka. Na misel mi pride naš slavnoznani Šmerlingov državni zbor v Beču. Večini, ministerski stranki, bila je hud trn v peti česka opozicija. Mnogokrat se je tej očitalo, da le zadržuje delovanje zborovo in da naj raji izstopi in domá ostane. Terorizala se je tako dolgo, da je končno res domá ostala. In potem, kaj se je zgodilo? Vsa od nas ve zgodovino zadnjih let in nasledke, da so izstopili Čehi. Ni ga hujšega absolutizma, kakor če večina ni samo zadovoljna s tem, da se ji vse po volji godi in da premaga manjšino, ampak če tudi tako nepotržno ravna, da celó manjšino vniči in iz društva vreči hoče. In vendar je čitavnica narodna naprava, njena vrata odprta so vsakemu poštemu Slovincu, in menda tudi v pravilih njenih nikjer ne stoji, da je prepovedana vsaka opozicija. Tako ravnanje je ravni pot do oslabljenja in končno še do razpadenja celega društva. Ljubljanska čitavnica šteje po matičnem koledarju 360 udov. K občnemu zboru jih je prišlo samo 60, tedaj le 6. del, kar se nam pri tako velikem društvu in tako važnem predmetu jako čudno zdi. Od teh jih je 51 glasovalo za g. Svetčev predlog, oponentov pa je bilo devet. Pri izostalih udih je menda tudi taka razmera med večino in manjšino, cela manjšina more tedaj šteti nad 50 udov. Vprašamo: če bi po nasvetu „Novic“ in g. Sovan-a začeli odstopati vsi oponenti, ali je res ljubljanska čitavnica tako močna, da lahko mirno gleda, kako ud za udom odstopa? Pa saj je obljubil g. Sovan, da bode on plačeval letnino za vse „malkontente,“ ki bi zavoljo tega izstopali. Od kod na enkrat taka velikanska darežljivost? —

Dosedanji svet vpije po ustavnem vladanju, mi sami tirjamo enakopravnost našega naroda in po pravici tudi tam, kjer je v manjšini proti drugemu narodu, v svojem lastnem taborju pa ne trpimo nobene druge svoji osebnosti nasprotne misli! Sic volo, sic jubeo, in pa: anathema sit — vsako drugo mnenje! Patrijarhalno vladanje, da bi namreč samo ena patrijarhalna glava za vse druge mislila in da bi vsi drugi samo pokorna čeda bili, tak absolutizem se je že dolgo preživel! Več oči več vidi in več glav več vé! To nikjer ni in tudi ni mogoče, da bi vsi v najmanjši stvarici — kamor gotovo tudi spada prašanje o stanovanju — v eden rog trobili. V glavnih načelih se ve da je treba, da smo vsi ene misli, da vsi imamo en cilj in konec. Tega tudi vsi imamo; le eni to, drugi drugo pot in druga sredstva za boljša in koristnejša imajo. Zato se snidemo v društvih, da se pogovarjamo in posvetujemo in da vsak ud lahko izreče svoje misli, vse to pa brez sovraštva zmerom gledé le na stvar, ne pa na osebo. Slovani so od nekaj demokratičen narod in vsa naša društva so osno-

enem organisti, kaj boljši prihodki za njih trud preskerbeli. Vsak delavec je svojega plačila vreden; iz nič pa ne more nič biti, kakor s tem, ako bomo gledé na nauk in vednosti s stroški prvi za Turčijo, gotovo ne bomo deleč pririli. — Se ve, da bi bilo želeti, naj bi tudi posebne pevke kako plačilo iz cerkvenega zaloga dobivale; ali zoper to bi mi gotovo vsi cerkveni računarji in farni predstojniki ugovarjali, akoravno je tudi tukaj plača — nervus rerum gerendarum — pglavitna reč; zakaj „zastonj“ je v naših časih pokopan. Kjerkoli pa bi se to z dobrim vspehom in veselim napredkom spolnovalo, to naj bi bilo pri škofijstvu v zlato knjigo zaslug učiteljem zapisano, in kedar bi bilo mogoče, naj bi se na te nasluge ozir jemal.

O vsem tem pa, o čemur sem zastran postavljenega vprašanja od propada in povzdige cerkvenega petja govoril, nikakor ne mislim, da sem ravno jaz najboljše zadel. Dobro vem, da več oči več vidi, in več glav več zna. Pomenka in preudarka je pri vsakej reči potreba. Še manj bila mi je volja, da bi bil komu posameznemu kaj očital. — Inimicus causae maneo amicus personarum. —

*) Kje? Ali v občnem zboru ali samo privatno g. vredniku „Novic“? — Pie.

vana na najobširnejši podlagi svobodne volitve in svobodnega govora. Če pa mislimo zadušiti vsako nasprotno mnenje, nam ne bo treba ne občnih zborov, ne odborov. Na čelo vsakemu društvu naj se postavi en patrijarh ali diktator, — gorje pa temu in hajdi z njim iz društva, kdor se predrzne sam svoje misli imeti in jih razodevati. Vsak čuti in mora z veliko britkostjo priznati, da na tem potu narodna naša reč v Ljubljani ne bo napredovala. Videant consules, t. j. glejte gospodje očetje, da ne bo škode trpela slovenščina. Od manjšine pa se nadjamo, da, če tudi po nekaterih osebah hudo razžaljena, bode se vendar vedela ustavno ravnati, da se bo udala sklepom občnega zbora, pa ostala v društvu.

Malkontent na Štajerskem.

Dežele trojedine kraljevine.

Iz Zagreba. Š. (Dež. zbor preložen. — Mažuranič; Belcredi; Dr. Subotič; volilni odbor v Spletu.) Kakor je tudi Vam že znano, preložen je naš deželni zbor na 9. oktobra in kakor se govori, je to dognal vladika Strossmayer. To nam je dokaz, da je to k našej sreči, akoravno nas je ta novica s prva prestrašila. Da bi le ta zlati čas naša narodna stranka rok križem ne deržala! Nasprotniki naši — madjari in madjaroni — delajo na vso sapo in napeljujejo vodo na svoj mlin. Okoliščine in razmere naše so jim žalibože dokaj prijazne. Kajti narodna stranka nima svojega časnika, po katerem bi se pogovarjala, do sedanje vlade pa tudi nima nobenega zaupanja, dokler je Mažuranič še dvorski kancelar. Ta gospod se je pripravil ob vse zaupanje; — poprej iskren domorodec jo je potegnil za Šmerlingom in trobil v nemško-centralistični rog. V ta namen je zadržal „Pozor“, po katerem je govorila narodna stranka, — v ta namen je njegova naredba, po kateri je hotel naše stare županije nabiti na Bachovo kopito, — v ta namen bil je volje za naš deželni zbor nov volilni red oktrojirati, — v ta namen je delal tudi pri poslednjih volitvah za prihodnji deželni zbor. Naj se zdaj dela za še tako vnetega in pravnega rodoljuba, po Mažuraniču je djano in ta mož ne more in ne sme dalje dvorski kancelar biti in ostati, — ako tudi še novi državni minister Belcredi noče pri nas Hervatih ob vse zaupanje priti in ako mu je mar, našo zamotano štrno razmotati in zravovati na srečo in blagor edine in nerazdeljive Avstrije. Zatorej nam ni nobena novica, kar je nam „Domobran“ oznanil, da sta si Strossmayer in Mažuranič v političnih zadevah navskriž. To ve pri nas vsak otrok, kakor hitro je zastran politike zlezal iz otroških hlač: Narod naš in Šmerlingovci so si kakor ogenj in voda, kakor noč in dan. —

Dr. Subotiču, ki je od poslaništva mislil odstopiti, dobil je od svojih volilcev zaupno pismo, v katerem ga prosijo, naj ostane njih poslanec in zagovornik na deželnem zboru. Kar je grof Belcredi v Dalmaciji storil, razveselilo nas je iz celega serca. Deželno poglavarstvo v Zadru je namreč prepovedalo, da se nek odbor za občinske volitve napravi, — Belcredi pa je to prepoved preklical. V Dalmaciji pogovili še stari Šmerlingov duh in gospodari še stara birokracija. Slava torej Belcredi-ju, da tej kači tako krepko na glavo stopa! Gotovo bojo tudi volitve vse druge v duhu domorodnem, v duhu slovanskem.

Ptuje dežele.

Angleška.

(Kaj pišejo angleški časniki o Belcredijevi okrožnici?) Angleški časniki imajo tudi navado, da o kaki posebni priložnosti o avstrijskih zadevah katero spregovoré. Malokterikrat pa so še pravo zadeli, zlasti odkar jim je dopisoval nek Bonami

Price, ki jo je godel po vladinih pravilih in željah, so pisarili napačno in tje v en dan. O Belcredijevi okrožnici pa se drugače in nekako samostojno vedejo in ne presoajo je po temnih in napčnih sporočilih, ampak kakor je in zasluži. Da se naši bravci sami tega prepričajo, podamo jim to, kar piše o njej največji in najveljavniši angleški časnik „Times“. Potem ko je izrekla sodbo čez nesrečno politiko Schmerlingovega ministerstva, pravi na dalje: „Mi se nadjamo, da je Avstrija v tej osodopolni krizi pošteno in res sklenila, ne več s silo proti vodi plavati. Z veliko zadovoljnostjo smo tedaj brali okrožnico grofa Belcredija, ki jo je poslal poglavarjem sebi podložnih kraljestev in dežel. Marsikteri si morda pač misli, da obsega ta le neke resnice, ki se same po sebi razumejo; a mi, ki se še spominjamo avstrijskega uradnega jezika, menimo, da Belcredijevi ukazi niso nepotrebni pa tudi ne brez vsega pomena.“

Slišali smo že večkrat od mlade ali nove Angleške, nove Francoske in Italijanske, a nikdar ne od nove Avstrije, in vendar se nam dozdeva, da je neka nova in tega imena vredna dušna moč ministrovega peresa se polastila in ga vodila, da bi odpravil vso šaro in zastareli formalizem. Vse evropske prekucije so se dozday končale navadno s tem, da se je kaka vlada zmenjala z drugo, nedotaknjena pa je ostala sistema, po kateri se je vedno napadala osebna svoboda in je tako mogočno gospodovala nepotrebna birokracija, nad čemur se je moral svobodni Anglež najbolj zavzemati in gnjeviti. Zdaj je pa to kaj dobro znamenje za Avstrijo, da je pričela svoje obnovenje s tem, da to večno vtikovanje birokracije — ta „nebodigatreba“ odpravi. Svoboda mora od spodaj, ne pa od zgoraj priti, in tisti, ki desetkrat na dan kakega vojaka ali policaja s strahom ugleda, bo pač težko v stanu, veljavo zadobiti svoji osebni neodvisnosti.

Nek drug list, z imenom „Ékonomist“, piše na koncu svojega premišljevanja o novi avstrijski politiki to le: „Avstrija potrebuje na posodo 10 milijonov funtov šterlingov. Angleška je zdaj kolikor mogoče dobra Avstriji. Ona nam je stara zaveznica. Mi vidimo in vemo za njene težave ter občudujemo moč in silo, s katero si prizadeva, vse zaderžeke in težave zmagati. Pa mi ne moremo vse žive dni čakati, da Avstrija vse te premembe vpelje, ki smo jim tukaj lahko v pol leta kos. Zadosti se je že govorilo in čakalo, in, če Avstrija od zapadne Evrope pomoči pričakuje — in ta pomoč pomenja zdaj denar — mora se, da bo možbese, zelo podvizati in tako politiko nastopiti, ki nam na ravnost reči nič drugega ne pomenja nego mir, napredek in varčnost.“

Dayly-News so nad zmeno vladine sisteme kaj vesele in pravijo med drugim to le: „Zdaj bi Francozi pač lahko klicali: La liberté comme en Autriche (svoboda, kakor je Avstriji!) Liberalna Evropa naj se zana-prej z zaupanjem obrača na Dunaj, ne pa v Berlin. Šmerlingova politika se je čudom čuda preveč hvalisala in če so zdaj častivci njegovi glave pobesili in tarnajo, da je tudi ustavnosti odzvonilo, prihaja to odtod, ker ne poznajo druge Avstrije, nego samo tisto za Nemce. Dasitudi na ministerske okrožnice veliko ne stavimo, mora se vendar priznati, da iz Belcredijeve duh najčisteje svobodnosti veje. Naj bi se bil njegov liberalizem z njo pričel in tudi končal, ne ostal bi kosci papirja, ki ni za nič, ampak donesel bi gotovo kaj sadu.“

Tako trije imenitni časniki. Želimo iz celega serca, da bi se zmotili in goljufali ne bili! —

Pruska.

Po dozdanjih izvestjih je vendarle nekako Bismarkova obveljala. Vojske sicer ne bo; da bi bili pa v Solnigradu stanoviti mir sklenili, nad tem dvomimo zelo. V Šlesviku neki ostane avstrijska, v Holstanju pa pruska

vojna, za Lauenburk pa ne vemo, čegav da je; le to se kaže bolj in bolj, da je Avgustenburški, ki ga ondašnje ljudstvo edino za pravega vojvoda spoznava, po sedanjih pogodbah pred vrata posajen in da jo bo moral od nemila do nedraga — s trebuhom za kruhom!

Romanska.

Nič se še prav ne izvê, kako se je začel ondanji punt v Bukureštu in v dveh drugih mestih; to pa nam že naznanjajo pisma, da so vojaki jako divjali, pobijali in morili, kar jim je pod roko prišlo, in tudi to, da je na vse strani tlačeno ljudstvo zelo nezadovoljno. Knez Cousa je že šel domu. — Pravijo tudi, da se bo tudi v drugih krajih turškega cesarstva punt vnel in da se tako prične izhodni „klopčič“ razmotavati ali bolje presekavati. Nekteri celo hočejo vedeti, da je pobratimstvo angleške in francoske vojne s tem v ozki dotiki. —

Duhovske zadeve.

Ljubljanska škofija: G. Jan. Vovk, zdanji župnik v Kamnigoric, je dobil faro Ljubno.

Loterija.

Gradec: 9 33 12 50 62.

Prihodnje srečkanje je 2. septembra 1865.

Dunajska borsa 22. avgusta 1865.

5% metalike	69.20
5% nacional	73.80
1860 derž. posoj	89.65
Bankine akcije	781
Kreditne	175.10
London	109.40
Novi zlati	5.17
Srebro	107.25

 Vprihodnje se tudi prejemlje naročnina za vsaki mesec posebej in znaša (na mesec) 70 kr.

Oglasnik.

DOSTAVNIK ALI OMNIBUS

med

Pontablom in Beljakom.

Gospoda Henrik Lamprecht in Janez Monetti sta napravila dostavnik, ki hodi ob odločenih urah med Pontablom in Beljakom vsaki dan enkrat gori in doli.

Potniki se sprejemajo:

v Pontablu v gostivnici g. Lamprecht-a, na Terbižu „ „ g. K. Gelbfus-a, pod Kloštrom v „ g. Morokutti-a in v Beljaku „ „ g. Vrana.

Odhaja pa s Pontabla ob 1. po polnoči; „ „ s Terbiža „ 5. zjutraj; „ „ s Podkloštra „ 7. „ in prihaja v Beljak ob 9. zjutraj.

Odhaja s Beljaka o 1/2 5 popoldne; „ s Podkloštra „ 1/2 8 zvečer; „ s Terbiža „ 1/2 10 zvečer in prihaja v Pontabel „ 1/2 1 čez polnoč.

Voznina (in za 25 funtov robe) znaša: Od Beljaka do Podkloštra ali nazaj — gld. 40 kr. „ Beljaka „ Terbiža „ „ „ 80 „ „ „ „ Pontabla „ „ „ 1 „ 30 „

Tudi se prejemlje vsake baže vozno blago in se razvaža dober kup, kamor si ga kdo naroči ali pošlje. Prav lepó se tedaj priporočata omenjena gospoda vsem, naj se prav pogostoma poslužujejo tega dostavnika, ker se jim bo kar največ mogoče ustrezalo.